

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. Refutatur prima opinio contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

cuius conexum est: Neque enim conexio sine extrinsecis, neque conexum formaliter, ut tale, concipi potest sine cognitione alterius, concepti eodem actu quo concipitur conexum ut tale formaliter. Nam actus qui caderet tantum & absolute in vnum extremum, non cognosceret illud ut conexum cum altero. Cumque conexio, qua talis, inuoluat vtrumque extremum connexionis; non potest villo actu attingi prout est conexio, quin concipiatur vtrumque extremum: quia implicat rem concipi ut talem, non conceptis illis qua inuoluit ut talis est. Et in vniuersum nihil sub vlla ratione potest concipi, quin eo conceptu attingantur omnia qua includit, vel importat ratio talis, formaliter ut talis. Atqui antecedens, ut tale formaliter, est conexum cum consequente: & vice versa consequens cum antecedente: & signum cum re significata: & generatum omne medium, cum eo cuius est: ergo ex eo capite non repugnet Deo cognitio mediata circa se & possibilis, quasi requirat multitudinem realem cognitionum, qua in Deo non est, nec esse potest.

4
Deus cognoscit mediatè seipsum & possibilis.

Tam quod ex alio capite non repugnet, imò aperte si conueniat, probatur, quia quisquis sic penetrat obiectum aliquid, ut cognoscat in illo immediatè cognito esse connexionem necessariam cum alio tertio, ita ut ex vi illius asserti videat sequi necessariò tertium; imò ita perfectè illud cognoscit, ut si per impossibile tale tertium aliunde non cognosceret, tamen vi penetrationis alterius, cui conexum est, sciret euidenssimè illud tertium; talis inquam habet assensum mediatum circa illud tertium, per aliud immediatè cognitum, inquam per medium. Sed Deus ita se habet circa seipsum, & circa possibilis, multiplici respectu: ergo &c. Maior patet ex definitione cognitionis mediatæ. Minor autem probatur. Primò enim Deus comprehendens suam omnipotentiam, ut radicem positivam omnium possibilium secundum omnes eorum differentias, videt in illa connexionem cum possibilibus, & consequenter cognoscit omnia possibilis in ipsa, ut radice. Similiter comprehendens intellectionem suam, qua perfectissimè repræsentat omnia possibilis secundum proprias cuiusque rationes, agnoscit in illa, & per illam, ut per medium, omnia possibilis que sunt in illa vitaliter expressa. Item cognoscens perfectissimè volitionem suam, qua positivè tendit ad omnia possibilis, cognoscit eadem ut cum actu illo essentiali voluntatis suæ conexa. Et vice versa, cum omnia possibilis habeant ordinem essentialem ad Deum, ut ad radicem positivam possibilitatis suæ, & ut ipso essentialiter pendentia; necesse est creaturis possibilibus Deum mediatè cognoscere à seipso, vi connexionis & dependentiæ illius, quam perfectissimè & comprehensivè cognoscit. Similiter Deus non potest comprehendere potentiam creaturæ tam agendi, cognoscendi, fingendi, faciendi &c. quin co-

gnoscat omnem terminum: nec creaturas cum aliis connexas, ut reuelatas cum reuelatis, causas cum effectis; quin vi talis cognitionis comprehensivæ cognoscat ea qua connexa sunt: cum in his & similibus sit vinculum necessariæ connexionis cum aliis, à priori, vel à posteriori. Præterea omne enunciabile verè à creatura, cognoscitur assertivè à Deo, quippe qui novit assertivè omnia verè enunciabilia, ut rectè ait D. Thom. qu. 14. art. 14. Atqui in talibus mediis esse semina aliorum connexorum, & fundamentum ea inferendi, verè asseritur: ergo id à Deo cognoscitur. At in hoc est assensus mediatæ, & cognitio vnius in alio: ergo &c.

D. Thom.

Sic ergo Deus cognoscit connexionem eclipsis solaris, cum in dispositione Lunæ inter Solem & terram, & risibilitatis cum rationabilitate: & antecedentium cum consequentibus: & denique omnem vim qua aliquid infert aliud quocumque modo: omnia tamen clarissimè & perfectissimè, sine obscuritate, vel formidine, aut similibus imperfectionibus: & quicquid denique veritatis & perfectionis in discursu est, id totum est in cognitione divina; quamvis in illa non sit discursus physicus, neque secundum successione, neque secundum realem causalitatem & propriam, ut tradit S. Thom. qu. 14. a. 7. in corp. quia scilicet non est in ea multitudo realis cognitionum, quarum una realiter alteri succedat, quod est discurrere successivè: vel etià aliam causet, quod est discurrere causaliter, realiter & propriè, siue causalitas illa sit physica in genere causæ efficientis, & aliqui putant: siue potius in genere causæ materialis & dispositivæ, aut etiam efficientis morali quodam modo, quatenus cognitio præmissarum impellit & determinat intellectum ad assensum conclusionis.

Deus habet quæ quid est perfectionis in discursu.

SECTIO II.

Refutatio prima opin. contrariæ.

CONTRA id quod diximus Deum cognoscere creaturas immediatè, opinatur Suares lib. 3. de attributis cap. 2. ubi negat possibilis cognosci à Deo immediatè, aut in alio medio quam in essentia divina. Argumenta eius hæc sunt. Primum: quia Divus Thom. ubi cũquæ de hac scientia disputat, non aliter eam exponit, quam ut Suares intendit. Respondet id non verè assumi. Licet enim a. 5. q. 14. dicat possibilis cognosci à Deo in divina essentia ut in causa comprehensivè cognita: & Deum quidè videre seipsum in seipso, quia seipsum videt per essentiam suam: alia verò à se videre non in ipsis, sed in seipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso: Alibi tamen alium modum cognoscendi non obscure tradit. Nam art. 13. qu. citata, ait Deum scire contingentia non in causis dütaxat, in quibus possunt coniecturaliter tantum cognosci: sed in seipsis certè & infallibiliter. Vbi vides ex mente D. Thomæ

6.
Prima sententia quæque argumenta contra scientiam immediatam possibilis.

VINO
US
PART
VI
U.

Deum habere aliquam immediatam scientiam creaturarum. Et art. 7. eiusdem quaest. in solutione tertij argum. ait Deum, multo melius quam nos, cognoscere effectus creaturarum in creaturis ipsis, ut in causis. Quod idem docet lib. 1. contra gent. c. 50. Quia, inquit, cognita causa, cognoscitur eius effectus. Quicquid igitur est in quacumque re, potest cognosci, cognito Deo, & omnibus causis mediis, quae sunt inter Deum & res. Indéque probat Deum cognoscere omnia quae sunt extra ipsum: quia Deus seipsum cognoscit, & omnes causas medias, quae sunt inter ipsum, & rem quamlibet. Vbi videtur ex D. Thoma scientiam divinam nitentiam medio creato. Itaque iuxta illius doctrinam Deus cognoscit creaturas non solum in seipso, verum etiam in earum causis: imo & in seipsis, ut exprimit D. Thom. affirmat de contingentibus loco prius citato & par est ratio de possibili, quae non minus sunt in seipsis vera, & cognoscibilia, neque magis Deum dedecet illa immediatè in seipsis cognoscere.

Secundum argumentum Suarez est, quia Deum cognoscere hoc modo creaturas in seipso, non implicat contradictionem: & alioqui est perfectissimus modus omnium qui possunt excogitari. Ergo Deo tribuendus, respondeo, esse totum, non tamen alius immediatus ideo negandus est Deo: nec ille solus tam est perfectus, quam aggregatum ex utroque, mediato & immediato, qui posterior sine imperfectione & limitatione intelligentiae divina Deo negari nequit.

Instat ratio, quia non oportet in Deo multiplicare scientias etiam ratione, sine necessitate, quae hic non est: quia illa duplex scientia, mediata & immediata, non sequitur ex perfectione Dei, neque ponit in Deo perfectionem simpliciter. Respondeo, oppositum in probat, ne primae partis responsi Suarez ostensum fuisse. Ad id verò quod addit Suarez, scientiam immediatam creaturarum non esse omnimodè perfectam, & comprehensionem illarum, secundum omnem effectum & capacitatem, quam habent, tam naturalem, quam obedientialem: & rationem scientiam dicere solere habitudinem transcendentalem ad obiectum suum, & ab illo speciem vel rationem aliquo modo sumere. Respondeo, scientiam illam in suo genere perfectissimam esse, atque etiam comprehensionem, si attingit creaturas quantum cognoscibiles sunt, id est, secundum omnes rationes, etsi non omni modo. Si autem illa specificatio scientiae, & cetera quae addit Suarez consequenter, vera sunt; debent pariter locum habere in obiecto mediato, quod non minus attingitur secundum se, quam immediatum. Sed de illo respectu transcendentali, & specificatione, dicemus paulò post. Debent quoque habere locum in scientia futurorum liberorum, quae attinguntur Deo per se primò & immediatè in seipsis, ut idem Author nobiscum sentit. Eademque instantia refellitur aliud eius argumentum,

Deum non cognoscere possibile in seipsis immediatè, quia obiectum divinae scientiae debet esse divinum, formale saltem. Refellitur, inquam, quia scientia Dei de futuris contingentibus immediatè, non habet obiectum divinum, neque formale, neque materiale. Totum enim eius obiectum est futurum contingens.

Contra eandem partem obijciunt aliqui D. Augustinum lib. 83. quaest. qu. 46. ubi ait Deum nihil extra se intueri, & sacrilegum esse opinari contrarium. Sed Augustinus aperte loquitur ibi de ideis, & de prima rerum creatione: atque Deum mundum creando non respexisse ad aliquam ideam extra se, sicut Pictores & Architecti solent: neque eguisse externo exemplari, sed intra se sufficientes rerum omnium habuisse ideas. Alij vero Patres citati à Didaco Ruio disp. 10. de scientia Dei, sect. 2. nu. 2. & 3. asserunt quidem Deum cognoscere creaturas mediatè in seipso: sed non negant cognoscere quoque immediatè in seipsis: qui modus cognoscendi non est incompatible cum priori: ideoque asserere unum, non est negare aut excludere alterum.

At, inquit, Dionysius cap. 7. de divinis nom. paulò post medium, sic ait: Non enim ex his quae sunt, ea quidem discens, divina mens nobis: sed ex se & in se secundum causam, omnium notionem & scientiam, & quae subsistentiam anticipat, & ante comprehendit, non singula ex cuiusque specie ducens, sed secundum unicam causam complexionem omnia sciens & continens. Et paulò post: Non igitur propriam substantiam Deus habet: aliam autem quae communiter ac generaliter omnia quae sunt, comprehendit. Quibus verbis videtur negare scientiam immediatam creaturarum. Respondeo, sensum Dionysij esse, ut colligitur ex antecedentibus & consequentibus, quòd Deus non accipiat scientiam à rebus ipsis, neque ad eas cognoscendas expectet easdem existentiam, ut nos facimus: sed cognoscit omnia antequam fiant, in seipso & ex seipso; eorumque scientiam anticipat, & quae ac substantiam. Quia cum sit omnium causa, habet in se, & ex se, virtutem sufficientem cognoscendi omnia: atque eo ipso quòd se velut omnium causam comprehendit, scit cetera omnia, ut ipse quae ex ipso sunt, & in ipso ante subsistunt. Ipsa enim seipsam omnium causa cognoscens, quae tandem ratione quae ab se sunt, quae cum est causa ignorabit? Et sic immediatè post verba postremo loco relata. Cum autem ibidem dicit Deum non habere aliam scientiam quàm seipsum, aliam quàm creaturas comprehendat: intelligi potest de alia realiter distincta: quasi non vna eademque realiter notitia vtrumque obiectum percipiat. Cum potius è contrario non possit Deum cognosci ut causam omnium creaturarum, sine ordine ad creaturas: & eadem notitia, quae est comprehensio causa ut causa, debet necessariò esse cognitio effectuum qui possunt ab illa produci. Idemque est sensus Cyrilli Decade 8. cap. 5. sub finè, à Ruio citati. Quod verò addit Dion. eod. cap. 7. paulò

8
D. August.
Non enim
quidquam
extra se
strum in
tuebatur,
ut secundum
id consi
tueret,
quod con
sistebat:
nam hoc
opinari sa
crilegum
est.

Explicat ut
testimonium
Patrum al
legata col
tra scientia
immediatè
possibilem.

post verba superius relata, *Deus cuncta cognoscit, non rerum profectio scientia, sed sui*: nihil aliud significat, nisi quod supra diximus, Dei notiam non esse à creaturis, sed à se: cum ne Angeli quidem hauriant per sensus à sensibilibus creaturis ea quæ de illis norunt, vt addit ibidem immediatè post, *sed propria*, inquit, *ad Dei imaginem effecta mentis virtute atque natura*.

Ratio verò cur S. Anselmus in Monolog. cap. 32. dicit Verbum diuinum non esse Verbum creaturarum, sed Dei seipsum per illud exprimentis, non est illa quam reddit Didac. Ruis sect. 2. n. 3. quia scilicet creaturas non representat primariò, & per seipsum, sed per obiectum formale quod est essentia diuina: Verum quia non est similitudo & imago creaturarum, hoc est, non procedit ab illis cum aliqua earum representatione. Nam vtrumque est de ratione imaginis: vt sit similis, & vt procedat ab alio cuius dicitur esse imago. Verbum autem diuinum, licet exprimat vitaliter creaturas: non procedit ab illis, sed à Patre, creaturis tantum obiectiue, & purè terminatiue se habentibus ad cognitionem essentiali, cuius propria est fecunditas generatiua. Anselmij verba sunt: *Verbum quo creaturam dicit, nequaquam similiter est verbum creatura: quia non est eius similitudo, sed principalis essentia*. Et quòd verbum creaturam sumat pro eius imagine, patet ex ijs quæ paulò ante dixerat capite proximè præcedenti. *Verbum quo se dicit summa sapientia, conuenientissimè dicit potest verbum eius, quia perfectam eius tenet similitudinem*. Nam nulla ratione negari potest, cum mens rationalis seipsam cogitando intelligit, imaginem ipsius nasci in sua cogitatione: imò ipsam cogitationem sui, esse imaginem, & sui similitudinem, tanquam ex eius impressione formatam. Quamcumque enim rem mens seu per corporis imaginationem, seu per rationem cupit veraciter cogitare, eius vique similitudinem quantum videri in ipsa sua cogitatione conatur exprimere &c. *Cum enim cogito notum mihi hominem absentem, formatur acies cogitationis meæ in alicuius imaginem eius, qualem illum per usum oculorum in memoriam attraxi. Quia imago in cogitatione, verbum est eiusdem hominis quem cogitando dico. Habet igitur mens rationalis, cum se cogitando intelligit, seipsum imaginem suam ex se natam, id est, cogitationem sui ad suam similitudinem, quæ sua impressione formatam*. Hec Anselmus: ex quibus infert capite sequenti, Deum similiter cum se dicendo intelligat, vixere in substantialem sui similitudinem suam, id est, verbum suum, imaginem, figuram, & characterem suæ substantiæ.

10. Res possibiles habet esse possibile, tunc dum quæ cognosci possunt immediatè

Obijciatur etiam, res possibiles antequam actu sint, non habere esse nisi in Deo, ideoque non posse cognosci nisi in Deo. Respondet res possibiles, antequam in seipsis Deum existant, non habere quidem proprium esse reale in actu, habere tamen in potentia, id est, posse habere, seu posse esse existere: idgoque possibile esse, seu esse in potentia: & hoc esse dici recte, non actu-

le, sed potentiale, quod tamen potest actu cognosci secundum id quod est: & est, potest actu cognosci creaturas esse possibile. Nam quemadmodum Deus cognoscit actu res præteritas, secundum esse quod habuerunt, & futuras, secundum esse quod habituræ sunt: ita etiam possibile, secundum esse quod habere possunt? Neque enim est necesse vt obiectum quod actu cognoscitur, concurrat effectiue, aut motiue, & determinatiue ad cognitionem diuinam, siue per se, siue per speciem suam. Nam licet id sit necessarium intelligentijs creatis, propter earum limitationem: intellectus diuinus est diuinæ excellentissimæque virtutis; ideoque non eget concursu causæ extrinsecæ, vel speciei ad intelligendum. Imò licet improbabile non sit essentiam diuinam habere vim speciei intelligibilis respectu sui ipsius, & omnium possibilium, non tantum effectiue aut velut effectiue, quatenus intellectus diuinus sine specie, per se solùm valet ad omnia intelligibilia; sed etiam formaliter, quasi ipsa species quædam sit excellens, vt D. Thomas & alij quidam opinari videntur: tamen probabilius pro Deum non tantum vtendo essentia diuina vt specie, sed etiam absolute citra talem usum, intelligere se, & que etiam eatenus cognoscere se immediatè, id est, non per speciem intermediam: quia melius & nobilius est vt potentia cognoscitiua possit sine specie, scilicet, immediatè attingere obiectum; quam vt illa indigeat. Supposita verò opinione D. Thomæ, quam non improbo, sicut Dei essentia debet habere vim representandi Deum immediatè per modum speciei intelligibilis; ita nulla est ratio cur, vim non habeat representandi immediatè creaturas, posito quòd etiam representet illas ob continentiam eminentialem perfectissimam.

Alia quædam opponit Didacus Ruis disp. 10. de scientia Dei sect. 1. & 2. ubi cum Suarez censet Deum non cognoscere possibile immediatè, his præcipue argumentis inductus. Primò, quia, inquit, certum est Deo conuenire aliquam scientiam cuius obiectum formale sit ipse Deus. Et deinde necessarium est eadem ipsa intellectione creaturas omnes intelligi: quoniam alioquin intellectio illa non erit comprehensua Dei. Consequens igitur est eadem intellectione creaturas omnes intelligi, tanquam obiectum materiale, propter obiectum formale prius cognitum. Secundò, perfectissimæ scientiæ debetur perfectissimum obiectum formale, perfectissimumque modus sciendi illud. Perfectissimum autem obiectum formale non aliter, quod creaturas simul cum ipso Deo complecteretur: quoniam includeret imperfectiones creaturarum. Quemadmodum Deus non esset perfectissimus, si prædictas creaturarum imperfectiones, simul cum suis perfectionibus essentialiter includeret. Nec esset perfectissimus modus sciendi creaturas, scire illas per seipsum, tanquam ob-

ANTONIO
RUIS
VI

atum formale. Perfectior enim est modus scientiæ per primam illarum causam efficientem & exemplarem. Tertio diuinæ voluntatis obiectum formale solus Deus est in quantum bonus; cunctæ verò creaturæ bonitates sunt obiectum materiale, quas proinde non amat propter seipsas, sed propter bonitatem infinitam Dei. Ergo pari ratione obiectum formale intellectus diuini est solus Deus; cunctæ verò entitates, & veritates creaturæ, sunt obiectum materiale.

Ad primum respondo nihil ex eo contra nos sequi. Admittimus enim talem in Deo scientiam: sed tantum negamus esse solam. Ad secundum dico perfectissimæ scientiæ adæquatè sumptæ deberi ut attingat obiectum, non vno tantum modo, sed eo omni quo materialiter & formaliter est cognoscibile euidenter, & sine imperfectione: non tantum per formale perfectissimum, sed & per quoduis aliud per quod potest euidenter cognosci. Falsum verò est, quòd modus cognoscendi creaturas per seipsas, includat imperfectiones creaturarum. Alioqui modus cognoscendi futuros liberos actus creaturarum per seipsos, includeret ipsorum imperfectiones. Et tamen Deus (ut Ruis in se fatetur) immediatè illos attingit per seipsos. Nimirum quia id quod est imperfectum potest representari immaterialiter, etiam per se immediatè, & exprimi vitaliter, sine imperfectione cognoscentis. Neque enim propterea obiectum est formaliter in intelligente, à quo cognoscitur. Vnde non valet exemplum allatum à pari, de continentia formali creaturarum, quæ poneret in Deo imperfectionem, si Deus illas non solùm euidenter, sed & formaliter contineret.

Ad tertium nego antecedens. Deus enim amat creaturas intellectuales, etiam propter seipsas, ex vtro amore amicitie circa ipsas, ut ostendimus disp. 15, sect. 1. quæuis actu summo dilectum propter suam bonitatem infinitam. Consequentia verò est contra summum Didacum Ruis, qui nobiscum, & fere cum omnibus nostræ Societatis scriptoribus, fatetur Deum cognoscere in seipsis immediatè futura cōingentia creaturarum, siue absoluta, siue hypothetica: non autem solùm per essentia suam, aut aliud motuum diuinum, quia nihil talè potest esse sufficiens medium infallibiliter ea primò cognoscendi, ut ostendimus disp. sequenti.

SECTIO III.

Refellitur secunda opinio contraria.

Secundò, contra id quod diximus, Deum immediatè in sua essentia, ut potentia & causa, intelligere creaturas, opinantur Vasques disp. 67. cap. 2. Becanus cap. 10. q. 4. & quidam alij recentiores: quorum

præcipua argumenta hæc sunt. Primum, est quia Deus in se est res planè absoluta, nec ullam dicit relationem realem aut ordinem ad creaturas possibles: ergo præcisè ex eo quòd seipsum cognoscit per modum obiecti, non cognoscit in seipso, velur in obiecto cognito, creaturas, ut possibles. Confirmatur antecedens: quia si potentia diuina esset relata essentialiter ad creaturas possibles, atque etiam ad quamlibet in indiuiduo: ergo sublata possibilitate, v. g. vnus muscæ, Deus non esset. Consequens est absurdum & falsum. Quia Deus est ens magis necessarium: & per locum intrinsecum argumentando, si muscæ foret impossibilis, non ideo Deus, immatur secundò, quia si diuina potentia relata ad creaturas; viderentur necessariò à quouis Beato omnes creaturæ, visà Dei potentia.

Ad hæc respondo negando primum antecedens cum Gregor. Arimin. in 1. dist. 28. q. 3. & alijs antiquis infra nominandis, Albertino in corollarijs, principio primo, coroll. 4. q. 4. n. 10. D. Salas 1. 2. tract. 2. disp. 4. sect. 4. num. 45. Didaco Ruis disp. 10. de scientia Dei sect. 4. num. 10. & disput. 5. de voluntate Dei, sect. 4. vbi pro eadem sententia citat D. Thomam, Alexand. S. Maximum, Hugon, Victor. Scot. Bonauent. Ricard. Henric. Gregor. Charustan. Caietanum, & Gregor. Nyssen. qui agnoscunt in Deo relationes transcendentales ad creaturas. Et quidem D. Thomas non obscure fauet illi sententiæ q. 13. a. 2. ad 1. vbi sic ait: *In hoc quòd dico Deum esse, non importatur habitudo ad aliquid, sicut in hoc quòd dico, Deum velle.* Quibus verbis admittit in Dei volitione relationem ad creaturas: Nam in eo articulo querit an Deus velit alia à se. Quòd si alibi videtur passim negare huiusmodi relationes: intelligendus est de categoricis, quæ ex sua Philosophia supponit distinguì in re à fundamento, nec esse nisi ad terminum existentem, & inter res eiusdem ordinis: quæ manifestè in Deo non sunt respectu possibilitum. Confirmatur, quia si relatio transcendentalis nihil aliud est, quàm posteriorius ordo ad aliud (id est, ad distinctum realiter) ipsi relatio intijmus, ut docent Philosophi in categorijs: planè essentia diuina ut talis secundissima creaturarum, est essentia per vis ad illas: & non potest cognosci in Deo ratio talis secunditatis, quin videatur ut intimè potens ad illas: ergo, quòd idem est, quòd ordinata essentialiter ad illas. Idemque dico de scientia & voluntate Dei, seu volitione, circa possibilia. Circa seipsum verò, Deus ut est cognitio vel amor sui essentialis, non refertur ad se realiter, vnde affirmat D. Thomas q. 28. a. 4. ad 1. sed tantum virtualiter & secundum rationem: quia deest distinctio realis, quæ ad veram relationem necessaria est, iuxta Aristotelem & Philosophos in categor. cap. de relatione, & cap. de oppositis, & Theologos communi- niter in tract. de Trinit. Quòd si, ut hæc

12.
Soluntur
alia argu-
menta con-
tra scien-
tiam im-
mediatam
possibilitum.

14.
Relationes
transcenden-
dentales in
Deo ad
creaturas.

D. Thomam

13.
Vasq.
Becan.